

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ «ВІКШЕДІЇ» У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІСТОРІЇ

В умовах процесу інформатизації методика використання інформаційно-довідкових мультимедійних видань, електронних енциклопедій та ресурсів віртуальних музеїв в освітньому процесі можливе стає ще більш актуальною. Серед широкого кола названих інформаційних ресурсів однією з найефективніших є вільна енциклопедія Вікіпедія з її сестринськими проектами. В енциклопедичних статтях переважає історична інформація, в ході викладання історії та інших суспільно-гуманітарних дисциплін доцільно використовувати світлин та мультимедійні ілюстрації, розміщені на вікісховищі, а також проводити редагування вже існуючих статей з додаванням потрібної історичної інформації, створювати нові статті про історичні події, персоналії, а також здійснювати фотографування історичних об'єктів для ілюстрації існуючої інформації.

Ключові слова: мультимедійні навчальні засоби; майбутні учителі, електронні енциклопедії; віртуальні музеї; інформаційно-довідкові видання.

Гриценко А.П. Методика использования возможностей «Википедии» в процессе подготовки будущих учителей истории. В условиях процесса информатизации методика использования информационно-справочных мультимедийных изданий, электронных энциклопедий и ресурсов виртуальных музеев в образовательном процессе возможно становится еще более актуальной. Среди широкого круга названных информационных ресурсов одной из самых эффективных является свободная энциклопедия Википедия с ее сестринскими проектами. В энциклопедических статьях преобладает историческая информация, в ходе преподавания истории и других общественно-гуманитарных дисциплин целесообразно использовать фотографии и мультимедийные иллюстрации, размещенные на Викискладе а также проводить изменения уже существующих статей с добавлением нужной исторической информации, создавать новые статьи об исторических событиях, персоналии, а также осуществлять фотографирование исторических объектов для иллюстрации существующей информации.

Ключевые слова: мультимедийные учебные средства; будущие учителя, электронные энциклопедии; виртуальные музеи; информационно-справочные издания.

Hrytsenko A.P. A technique for using Wikipedia opportunities in the process of preparing future history teachers. In the context of the informatization process, the methodology of using multimedia editions, electronic encyclopedias, and virtual museum resources in the educational process may become even more relevant. Among the wide range of information resources mentioned, one of the most effective is the free Wikipedia encyclopedia with its sister projects. Encyclopedic articles are dominated by historical information, in the course of teaching history and other social and humanitarian disciplines it is advisable to use photos and multimedia illustrations placed on the repository, as well as to edit existing articles with the addition of the necessary historical information, create new stories about stories, as well as photographing historical objects to illustrate existing information.

Key words: multimedia educational tools; future teachers, electronic encyclopedias; virtual museums; information and reference publications.

Постановка проблеми у загальному вигляді та визначення її зв'язку з важливими науковими чи практичними завданнями. В умовах інформатизації освітнього процесу використання можливостей «Вікіпедії», зокрема, у закладах вищої освіти допомагає вирішити ряд науково-практичних проблем, що сприяє інтенсифікації навчально-виховного процесу та підвищує його ефективність. Відповідно, у освітньому процесі, як під час аудиторної роботи так, особливо, і під час індивідуальної та самостійної роботи студентами, все більше активно використовуються вільна енциклопедія та її сестринські проекти, що свідчить про формування відповідної професійної компетентності у майбутніх учителів історії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання цієї проблеми та на які спирається автор. Втім, наукові дослідження (В. Адольф, В. Боголюбов, В. Бондар, О. Заблоцька, О. Локшина, О. Савченко) стосуються, головним чином, загальних питань розвитку професійної компетентності та критеріїв діагностики її рівнів сформованості. Також ряд учених (Г. Боряк, М. Гірняк, Т. Добко, П. Жежнич, А. Кіньябулатов, Є. Оспеннікова, Л. Петухова, В. Смолій, Н. Черниш, С. Шураков) досліджують загальні проблеми наповнення інтернет-мережі електронними енциклопедичними виданнями, а В. Білецький, С. Дячок, І. Живюк, А. Луцюк, Г. Стеценко та інші аналізують можливості та способи використання вікі-технології у педагогічній практиці.

Виділення невирішених раніше питань загальної проблеми, яким присвячується означена стаття. В той же час, питання використання можливостей вільної енциклопедії у процесі навчання історії та предметів суспільно-гуманітарного циклу у закладах загальної середньої та вищої освіти, а також, відповідно, формування професійної компетентності майбутніх учителів історії, не дивлячись на актуальність даної проблематики в умовах розвитку мультимедійних технологій, досліджено в сучасній науці ще недостатньо.

Формулювання цілей статті (постановка завдань). Виходячи з даної ситуації стану наукових досліджень, ціллю даної статті є дослідження питань умов та принципів використання вільної енциклопедії «Вікіпедії» та її сестринських проєктів у процесі підготовки майбутніх учителів історії у закладах вищої педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. До основних різновидів інформаційно-довідкових мультимедійних видань з історії та суспільно-гуманітарних предметів належать мультимедійні енциклопедії і, перш за все, «Вікіпедії». Енциклопедії, будучи спеціалізованими галузевими енциклопедичними виданнями, складаються зі статей-довідок, статей-оглядів, статей-тлумачень. Мультимедійні енциклопедії з історії можна ефективно використовувати на уроках історії та суспільно-гуманітарних дисциплін, завдяки тому, що у них розміщуються значні за обсягом теоретичні, історичні, біографічні, бібліографічні відомості про історичні події, країни в минулому, історичні персоналії тощо.

За технологією розповсюдження мультимедійні інформаційно-довідкові засоби можна класифікувати на ті, що розміщені у мережі Інтернет (мережеві), на електронних носіях, що зчитуються з допомогою комп'ютерної техніки (локальні) та комбіновані (локально-мережеві). При чому локальні енциклопедії, опубліковані на CD-носієві, можна адаптувати під веб-енциклопедію, і навпаки. При чому, до переваг електронних енциклопедичних видань (веб-енциклопедій) слід віднести використання технології гіпертексту, що забезпечує миттєвий перехід від однієї статті до іншої, пов'язаної з нею, а також їх легкість регулярного оновлення застарілої інформації і, нарешті, зворотній зв'язок з читачем.

На думку дослідників А. Кіньябулатова, С. Оспеннікової, Н. Черниш, С. Шуракова [4; 5; 8] електронні енциклопедії можна класифікувати за такими характеристиками: за *цільовим призначенням* (наукова, науково-популярна та популярна); за *структурою основного тексту* (алфавітні та систематичні); за *характером інформації* (універсальна або загальна; галузева; регіональна або краєзнавча; спеціалізована: тематична, персональна; за *формою подання інформації* (електронні копії паперових енциклопедичних видань та мультимедійні енциклопедії); за *виконанням* (локальний інформаційний ресурс на компакт-дисках та ресурс мережі Інтернет); за *рівнем активності віртуального середовища*: пасивні та інтерактивні - з елементами зворотного зв'язку, із застосуванням Вікі-технології). За умови доступу до мережі Інтернет на заняттях з історії у педагога може бути декілька методичних підходів до використання електронних енциклопедій та мультимедійних енциклопедичних системи з історії чи окремих тем історичних знань. Інформація з них може стати додатковим джерелом до існуючих підручників та дозволити поглибити знання учнів, допомогти їм підготувати творчі роботи. Ще більшу ефективність мають інтерактивні електронні енциклопедії. Крім можливості отримати інформацію з них, вони надають можливість доповнювати і редагувати існуючі статті, а також додавати історичну інформацію, що ще відсутня, за умови дотримання певних правил. Організація такої роботи може замінити неефективну роботу з підготовки та написання повідомлень та рефератів.

Вільна енциклопедія «Вікіпедія» (www.wikipedia.org) та її сестринські проєкти, реалізовані на основі системи MediaWiki, що написана на PHP. У 2006 році термін Wiki додано до онлайн-ового Оксфордського Словника Англійської мови (OxfordEnglish Dictionary, OED). Він означає модель сайтів, контент яких може змінювати сам користувач [2, с. 30].

Україномовна вікі-енциклопедія, заснована у 2004 році, має 1 мільйон статей (17-те місце серед більш як 300 мовних розділів) та є найбільшим у світі електронним ресурсом українською мовою. За обсягом відомостей і тематикою Вікіпедія вважається найповнішою енциклопедією, яка будь-коли створювалася, оскільки вона є відкритою як для перегляду, так і для додавання нових статей.

На даний момент у ній більше 200 тисяч сторінок, що починаються з назви «Історія», або мають на її посилання. Крім того, вікі-енциклопедія перевершує паперові видання за обсягом ілюстрованого мультимедійного матеріалу (60 млн. медіафайлів, світлин, відео- та аудіоматеріалу) розміщено у вільному доступі на Вікісховищі, що дає можливість проілюструвати статтю та додати аудіофайли чи відеоматеріали. Також у загальному доступі відповідно вільної ліцензії Creative Commons або в суспільному надбанні знаходяться більше 23 тисяч оригінальних текстів та їх перекладів у проєкті Вікі-джерела (www.wikisource.org). Крім того, більше 43 тисяч статей має Вікі-словник (www.wiktionary.org), у якому тлумачиться чимало термінів та слів з перекладом іншими мовами, і більше 6 тисяч статей вільної збірки цитат і афоризмів відомих історичних діячів «Вікі-цитати» (www.wikiquote.org). Матеріал енциклопедії структуровано відповідно до персоналій, літературних творів, художніх фільмів та тематичних блоків.

До того ж, вікі-енциклопедія надає можливість отримати інформацію з потрібного читачеві питання одночасно кількома мовами. Дослідниця Г. Стеценко звертає увагу на принцип полілогу - можливості поєднання у одній статті Вікіпедії матеріалів декількох довідникових та енциклопедичних видань завдяки чому досягається навчальний ефект вікі-енциклопедії, який забезпечується педагогічним поданням матеріалу, що

реалізуються відповідними особливостями гіпертексту. Тобто, різні трактування одного й того ж поняття у різних довідниках різних авторів можна зв'язати гіпертекстовими посиланнями. Ці зіставлення доповнюють одне одного, поглиблюють розуміння понять, підштовхують до самостійного порівняння й осмислення матеріалу [7].

Поступово у закладах загальної середньої та вищої освіти розширюється методика організації редагувань та написання статей до Вікіпедії замість написання рефератів і повідомлень. Завдяки одній з найпопулярніших (найвикористовуваніших) і найдоступніших технологій MediaWiki, яка застосовує реляційну базу даних (а також MySQL, PostgreSQL і програми Memcached та Squid), кожен користувач (редактор) у спеціальному інтерфейсі роботи з базою сторінок, може редагувати або доповнювати текст, створювати нові сторінки і статті як у власному форматі, так і у форматах HTML та TeX (для формул) безпосередньо в онлайновому режимі, завантажувати мультимедійні матеріали (фото-, аудіо-, відеоматеріал) або інших файли тощо. Дослідник І. Живлюк, звертаючи увагу на те, що передбачаючи енциклопедичне наповнення, Вікіпедія, сама по собі є джерелом для набуття нових знань, коли акумулюються не лише знання, відомості з різних галузей, але й впливається інформація про дослідників, про інституції, що займаються науковим пошуком [3].

Крім використання інформації «Вікіпедії», як енциклопедії її можна використовувати в процесі навчання (особливо в позаурочний час), редагуючи вже існуючі статті та додаючи туди нові, відповідно до правил та настанов. Також, доцільно використовувати матеріали з Вікісховища для ілюстрації навчальних занять. Крім того, учні та студенти можуть фотографувати важливі об'єкти інфраструктури в населених пунктах України для ілюстрування статей про них чи участі у відповідних конкурсах [1, с. 148].

Вчитель або викладач за мінімальної підготовки може організувати роботу учнів (студентів) з редагування вже існуючої статті чи навіть започаткування нової. Працювати у Вікіпедії можуть як зареєстровані так і не зареєстровані користувачі. Однак в останньому випадку, він не знатиме, що відбувається зі створеними статтями і не зможе редагувати їх. Процес реєстрації передбачає внесення до реєстраційної форми (рис. 1) анкетних даних (нікнейм, двічі пароль та бажано e-mail).

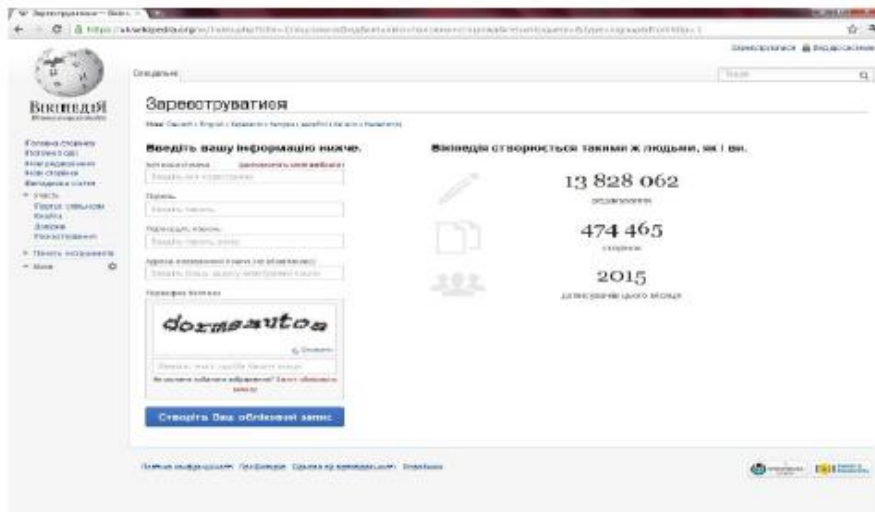

Рис. 1. Реєстраційна форма

Для створення нової статті необхідно переконатися, що немає аналогічної статті з подібною назвою. Для цього потрібно скористатися пошуком (рис. 2).

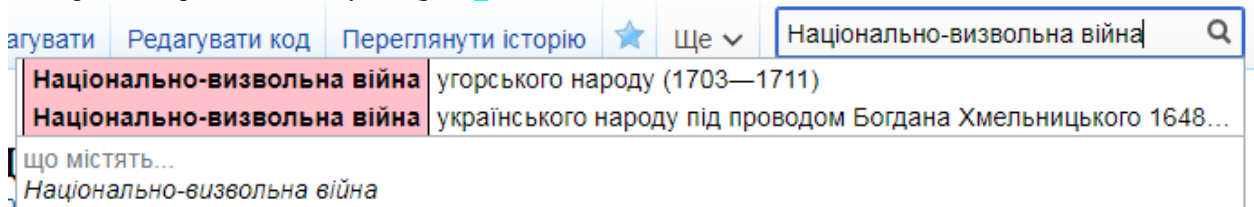

Рис. 2. Пошук статті у Вікіпедії

Для створення нової статті, в пошуку вводиться назва статті яку хоче створити користувач. Якщо пошук видає вже наявну статтю, то користувач не зможе створити таку ж статтю. Якщо він видає повідомлення, що статті не існує, то потрібно натиснути на червоне посилання і перейти до створення цієї статті (рис. 3).

2018. С. 146-150. URL : <https://sites.google.com/view/professional-education-kaf/>діяльність-кафедри/наукова-діяльність/і-всеукраїнська-науково-практична-конференція (дата звернення: 18.08.2019).
2. Дягло Н. В. Вікі-технології у сучасній освіті. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2009. № 2. С. 30-31.
3. Живюк І. А. Використання соціального сервісу Вікі у сучасній освіті. *Теорія та методика управління освітою*. 2010. № 4. URL : <http://tme.umo.edu.ua/docs/4/10zhivme.pdf> (дата звернення: 18.08.2019).
4. Киньябулатов А. У. Энциклопедистика: прошлое и настоящее. *Вестник ВЭГУ*. Серия: Научная жизнь. 2007. № 31/32. С. 218–224.
5. Оспенникова Е. В., Шураков С. А. Предметные электронные энциклопедии как жанр учебно–методического обеспечения учебного процесса. *Информатизация сельской школы*. Анапа; Москва, 2004. С. 244–250.
6. Пелешчишин А. М., Пероганич Ю. Й. Формування суспільного авторитету ВНЗ через онлайн-енциклопедію Вікіпедія. *Комп'ютерні науки та інформаційні технології*. Львів, 2009. С. 180-187.
7. Стеценко Г. В. Педагогічний потенціал вікі-енциклопедії та її використання в навчально-виховному процесі. *Наукові записки Тернопільського держ. пед. ун-ту імені В. Гнатюка*. Серія : Педагогіка. Тернопіль, 2008. № 7. С. 53-57.
9. Черниш Н. І. Українська енциклопедична справа: історія розвитку, теоретичні засади підготовки видань. Львів, 1998. 92 с.

REFERENSES

- 1.. Hrytsenko A.P. Formuvannya mediagrastvitelnosti otchestva vobyami "Wikipedii" in the minds of a New Ukrainian School Formuvannyh huge culture in a new Ukrainian school: traditional and international practice. 2018.S. 146-150. URL: <https://sites.google.com/view/professional-education-kaf/diyalist-kafedriy/naukov-adiyalist/i-allukrainian/nauka-practical-conference> (last date: 08/18/2019).
2. Dyaglo N.V. Viki-tehnologi u SучСасСнС,С освС освС освС освС освРєР освРєР освРєР .Рє. Computer at school and SIM. 2009. No. 2. P. 30-31.
3. Zhivuyuk I. A. Victory of the social service Viki u suchasniy blessing. Theory and the methodology of managing sanctification. 2010. No 4. URL: <http://tme.umo.edu.ua/docs/4/10zhivme.pdf> (date of death: August 18, 2019).
4. Kinyabulatov A. U. Encyclopedia: past and present. Herald of the VEGU. Series: Scientific Life. 2007. No. 31/32. S. 218–224.
5. Ospennikova E. V., Shurakov S. A. Subject electronic encyclopedias as a genre of educational and methodological support for the educational process. Informatization of a rural school. Anapa; Moscow, 2004.S. 244–250.
6. Peleshchishin A. M., Peroganich Yu. Y. Formuvannogo suspension authority VNZ through online encyclopedia Вікіпедія. Computer science and information technology. Lviv, 2009.S. 180 187.
7. Stetsenko G.V. Pedagogical potential of secondary and secondary education in primary-vikhovy process. Scientific notes of the Ternopil state ped un-tu imeni V. Gnatyuk. Seriya: Pedagogy. Ternopil, 2008. No. 7. P. 53-57.
9. Chernish N. I. Ukrainian right-hand side: history of development, theoretical ambush of preparation of vidan. Lviv, 1998.292 s.

УДК 377.35

Луценко Світлана,
кандидат наук з державного управління, доцент,
КЗ Сумський ОШПО,
м.Суми, Україна

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІВ НА ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТІСНО–ОРІЄНТОВАНОЇ ОСВІТИ

Стаття присвячена дослідженню компетентісно - орієнтованої освіти під час підготовки та підвищення кваліфікації педагогів. Особлива увага звернена на інноваційні підходи застосування засад компетентісно – орієнтованої освіти.

Ключові слова: компетентісно – орієнтована освіта, інноваційність, професійна компетентність педагогів.

Луценко С.М. Инновационные подходы к подготовке и повышению квалификации на основах компетентно – ориентированного образования. Статья посвящена исследованию компетентно - ориентированного образования при подготовке и повышении квалификации педагогов. Особое внимание обращено на инновационные подходы применения основ компетентно - ориентированного образования.

Ключевые слова: компетентностно - ориентированное образование, инновационность, профессиональная компетентность педагогов.

Lutsenko SM Innovative approaches to training and advanced training based on competently oriented education. The article is devoted to research of approaches of competently - oriented education in preparation and professional development of teachers. Particular attention is paid to innovative approaches to applying the principles of competently oriented education.

Key words: competence - oriented education, innovation, professional competence of teachers.